

กรมการแพทย์
DEPARTMENT OF MEDICAL SERVICES

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

กรมสุขภาพจิต
DEPARTMENT OF MENTAL HEALTH

แนวทางการจัดบริการ คลินิกกัญชาทางการแพทย์ แบบบูรณาการ

มกราคม 2564

ชื่อหนังสือ

แนวทางการจัดการบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

1. นายแพทย์สมศักดิ์ อรรถศิลป์	อธิบดีกรมการแพทย์
2. นายแพทย์มานัส โพธาภรณ์	รองอธิบดีกรมการแพทย์
3. นายแพทย์ขวัญชัย วิศิษฐานนท์	รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

คณะผู้จัดทำ

1. ดร.นายแพทย์อรรถสิทธิ์ ศรีสุบัติ	ที่ปรึกษากกรมการแพทย์	กรมการแพทย์
2. เรืออากาศเอกนายแพทย์สมชาย ธนะสิทธิชัย	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและ
ประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์	กรมการแพทย์
3. นายแพทย์กิตติวัฒน์ มะโนจันทร์	ผู้อำนวยการกองวิชาการแพทย์	กรมการแพทย์
4. นายแพทย์เฉลิมพล ไชยรัตน์	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ	โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี
5. นางมาลา สร้อยสำโรง	แพทย์แผนไทยชำนาญการ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
6. นางสาวอมรรัตน์ ราชเติม	แพทย์แผนไทยชำนาญการ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
7. นายปิยทัศน์ ใจเย็น	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
8. นางสาวอรุณภา จันทร์หอม	เภสัชกรปฏิบัติการ	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
9. นายสันหัต ฆมภูพงษ์	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	โรงพยาบาลราชบุรี
10. นางสาวอาสาศา เขาวนเจริญ	เภสัชกรชำนาญการ	โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร
11. นางกฤษณา จันทรตรี	ที่ปรึกษาการบริหารระบบบริการ
สุขภาพจิต	กรมสุขภาพจิต
12. นายแพทย์บุรินทร์ สุรอรุณสัมฤทธิ์	ผู้อำนวยการกองบริหารระบบบริการ
สุขภาพจิต	กรมสุขภาพจิต
13. นางสาวกมลวรรณ จันทรโชติ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	กรมสุขภาพจิต
14. นางวีณา บุญแสง	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	กรมสุขภาพจิต
15. นางสาวพนิดา สีนาวะ	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	กรมสุขภาพจิต
16. นางสุรีพร คนละเอียด	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์
17. นายนันทิมนัส นนทะภา	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์
18. นายชนัญญ มงคล	นักวิชาการสาธารณสุข	สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์
19. นางสาวศิวาพร สังรวม	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	กองวิชาการแพทย์
20. นายสมิทธิกร เย็นวัฒนา	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	กองวิชาการแพทย์
21. นางสาวภัทราภรณ์ สมศรี	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	กองวิชาการแพทย์
22. นางสาวฉวีวรรณ พงษ์วงษ์	นักวิชาการสาธารณสุข	กองวิชาการแพทย์

จัดทำโดย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2590 6146 โทรสาร 0 2591 8265

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 จำนวน 500 เล่ม

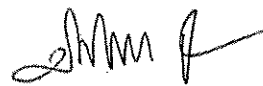
พิมพ์ที่ สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์
ISBN 978-974-422-937-3

คำนำ

กัญชาจัดเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 หากแต่กฎหมายได้ผ่อนปรนให้สามารถนำกัญชามาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยได้ การใช้กัญชาเพื่อการรักษาโรค/ภาวะของโรคต้องเป็นไปตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม หรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทยที่ได้รับใบอนุญาต ส่งผลให้ผู้ป่วยมีทางเลือกในการรักษาเพิ่มขึ้น ผู้ป่วยแต่ละคนอาจมีความเหมาะสมต่อการใช้กัญชาทางการแพทย์ที่แตกต่างกันและต้องการการเข้าถึงบริการกัญชาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน และ/หรือแผนไทย การจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการที่ผสมผสานการให้บริการกัญชาทางการแพทย์แผนปัจจุบันและแผนไทยในสถานพยาบาลแห่งเดียวกันจะเป็นการอำนวยความสะดวกและเอื้อให้กับผู้ป่วยให้เข้าถึงบริการกัญชาทางการแพทย์ได้โดยง่ายยิ่งขึ้น

รูปแบบการจัดตั้งคลินิกบูรณาการฉบับนี้ สถานบริการสุขภาพระดับต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดตั้งได้ตามความเหมาะสมและบริบทของพื้นที่ ทั้งในส่วนที่ต้องการจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์ขึ้นใหม่ หรือพัฒนาเพิ่มเติมจากคลินิกที่มีอยู่เดิมให้เป็นคลินิกบูรณาการเพื่อให้บริการผู้ป่วย ทั้งนี้กรมการแพทย์ยังคงยึดหลักการในการทำงาน 3 ประการ คือ 1) ต้องปลอดภัยต่อผู้ป่วย (do no harm) 2) ต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วย (patient benefit) และ 3) ต้องไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง (no hidden agenda)

ขอขอบคุณผู้นิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการค้นคว้า รวบรวมประสบการณ์ต่างๆ จนสามารถเรียบเรียงเอกสารฉบับนี้ได้สำเร็จคู่ลงด้วยดี กรมการแพทย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารูปแบบคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับสถานบริการสุขภาพและบุคลากรทางการแพทย์ได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

(นายสมศักดิ์ อรรคมศิลป์)
อธิบดีกรมการแพทย์

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	i
สารบัญ	ii
คลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ	1
แนวทางการจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ	2
แนวทางการจัดบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ	3
คำอธิบายแผนภาพแนวทางการจัดบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ	4
รายการตรวจสอบ (checklist) องค์ประกอบการจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ	10
ภาคผนวก 1 ผู้สั้งใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์	14
ภาคผนวก 2 การขออนุญาตจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชาเพื่อการรักษาผู้ป่วย	15
ภาคผนวก 3 ผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์/ตำรับยาที่มีกัญชาปรุงผสมและการใช้ยาสกัดกัญชาทางการแพทย์	18
ภาคผนวก 4 คุณสมบัติและหน้าที่ของบุคลากรในคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ	23
ภาคผนวก 5 หลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้อง	24
5.1 แนวทางการดำเนินงานจัดอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน	
5.2 แนวทางการดำเนินการจัดอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนไทย	
ภาคผนวก 6 แนวทางการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับผลข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชา	33
ภาคผนวก 7 แบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	
7.1 แบบติดตามผู้ป่วยที่ใช้/สงสัยเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากผลิตภัณฑ์กัญชา	36
7.2 แบบให้คำปรึกษากัญชาทางการแพทย์	37
7.3 ใบสั่งจ่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 (แบบ ย.ส.5)	38
7.4 แบบฟอร์มแสดงความยินยอมสำหรับการใช้ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชาในการรักษาโรครณีจำเป็นสำหรับผู้ป่วยเฉพาะรายภายใต้รูปแบบพิเศษของการเข้าถึงยา (SAS)	39
7.5 หนังสือแสดงเจตนายินยอมรับการรักษาด้วยกัญชา (cannabis) ในคลินิกการแพทย์แผนไทย (informed consent form)	42
7.6 แบบประเมินก่อนสั่งจ่ายผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์เพื่อเฝ้าระวังความปลอดภัยและผลกระทบทางจิตเวช	44
7.7 แบบสังเกตอาการด้านจิตใจในผู้ป่วยที่ได้รับผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์สำหรับผู้สั่งจ่าย (แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร)	46
เอกสารอ้างอิง	47

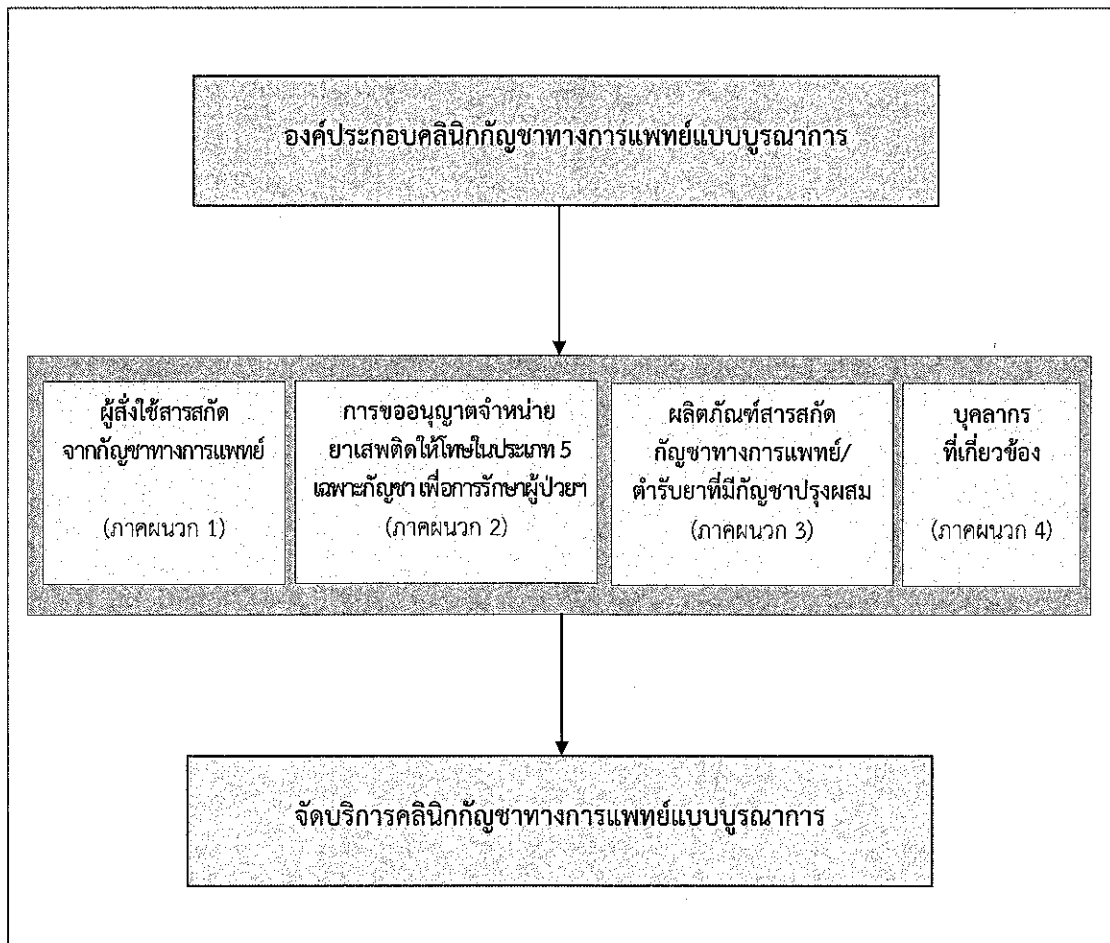
คลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

คลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการเป็นการผสมผสานการให้บริการทางการแพทย์แผนปัจจุบัน และการแพทย์ไทยไว้ในสถานบริการสุขภาพแห่งเดียวกัน โดยเป็นช่องทางการให้บริการกัญชาในการรักษาโรค/ภาวะของโรคและอำนวยความสะดวกให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์ได้โดยง่าย ผู้ป่วยอาจมีความจำเป็นต้องใช้กัญชาทางการแพทย์ในลักษณะการแพทย์แผนปัจจุบัน และ/หรือการแพทย์แผนไทย การให้บริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบผสมผสานที่ประกอบไปด้วยการให้บริการแผนปัจจุบันและแผนไทย ในสถานบริการสุขภาพแห่งเดียวกันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วย

กรมการแพทย์ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมสุขภาพจิต โรงพยาบาลราชบุรี โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงพัฒนารูปแบบคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นคลินิกต้นแบบให้สถานบริการสุขภาพได้นำไปใช้ตามบริบทของตนเอง ให้ประชาชนได้เข้าถึงการบริการกัญชาทางการแพทย์ที่เหมาะสมและปลอดภัย ทั้งนี้การจัดการระบบการให้บริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมและความเข้าใจระบบส่งจ่ายกัญชาทางการแพทย์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ รวมถึงมาตรฐานแต่ละวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับกัญชาทางการแพทย์ รูปแบบคลินิกแบบบูรณาการนี้ ได้รวบรวมข้อมูลคลินิกบริการกัญชาทางการแพทย์จากหลายภาคส่วนที่ให้บริการผ่านกระบวนการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นแนวทาง และข้อเสนอแนะให้สถานพยาบาลที่ต้องการจัดตั้งคลินิกแบบบูรณาการฯ นำไปใช้ได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รูปแบบคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการเป็นคลินิกที่ผสมผสาน ระหว่างการแพทย์แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย/การแพทย์แผนไทยประยุกต์ คลินิกนี้อาจมีรายละเอียดในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันได้โดยขึ้นอยู่กับบริบทของสถานบริการสุขภาพ ความพร้อมของทรัพยากร กระบวนการสำคัญของการจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ ควรประกอบด้วย 1) ระบบคัดกรองโดยบุคลากรที่มีองค์ความรู้ ความเข้าใจ และควรผ่านการอบรมกัญชาทางการแพทย์ 2) ระบบการจ่ายยา ที่มีตำรับยาและสารสกัดกัญชาทางการแพทย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานและการจ่ายยาโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย 3) ระบบการติดตามประเมินผล การเฝ้าระวัง การรายงาน การจัดเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมของผู้ป่วยที่ได้รับกัญชาทางการแพทย์อย่างใกล้ชิดและนำผลนั้นมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

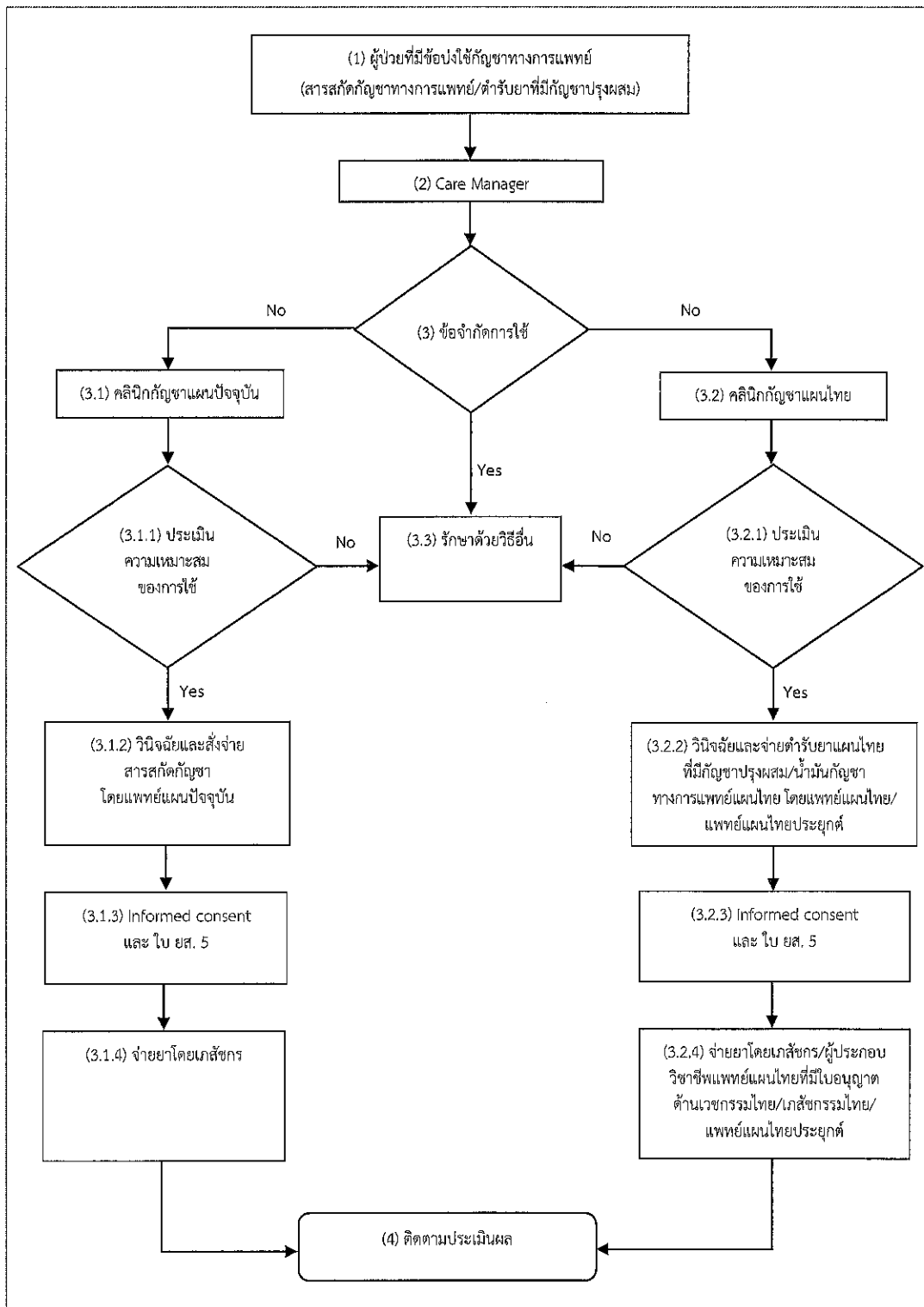
คลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ เป็นคลินิกที่ส่งเสริมการเข้าถึงการบริการกัญชาทางการแพทย์ที่สะท้อนการพัฒนาการแพทย์และสาธารณสุขที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ดังนั้นรูปแบบที่เหมาะสมอาจมีการปรับเปลี่ยนตามเวลาและองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวทางการจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการจัดตั้งคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

แนวทางการจัดบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

ภาพที่ 2 แนวทางการจัดบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

คำอธิบายแผนภาพแนวทางการจัดบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการ

(1)	<p>ผู้ป่วยที่มีข้อบ่งชี้กัญชาทางการแพทย์</p> <p><u>ข้อบ่งชี้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์ ทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย ดังนี้</u></p> <p>1. <u>ข้อบ่งชี้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน¹</u></p> <p><u>ข้อบ่งชี้ที่ได้ประโยชน์</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ภาวะคลื่นไส้อาเจียนจากเคมีบำบัด (chemotherapy induced nausea and vomiting) 2) โรคลมชักที่รักษายาก และโรคลมชักที่ดื้อต่อยารักษา (intractable epilepsy) 3) ภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง (spasticity) ในผู้ป่วยโรคปลอกประสาทเสื่อมแข็ง (multiple sclerosis) 4) ภาวะปวดประสาท (neuropathic pain) 5) ภาวะเบื่ออาหารในผู้ป่วย AIDS ที่มีน้ำหนักตัวน้อย 6) การเพิ่มคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง <p><u>ข้อบ่งชี้ที่น่าจะได้ประโยชน์</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) โรคพาร์กินสัน 2) โรคอัลไซเมอร์ 3) โรควิตกกังวลทั่วไป (generalized anxiety disorders) 4) โรคปลอกประสาทอักเสบ (demyelinating diseases) อื่นๆ อาทิ neuromyelitis optica และ autoimmune encephalitis 5) โรค/ภาวะของโรคอื่นๆ ตามดุลยพินิจของแพทย์ <p>2. <u>ข้อบ่งชี้ตำรับยา กัญชาทางการแพทย์แผนไทย²</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เป็นผู้ป่วยที่มีอาการหรือเป็นโรคที่มีเกณฑ์ตามแนวเวชปฏิบัติการใช้ตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมและน้ำมันกัญชาทางการแพทย์แผนไทย ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1.1) ยาสุขไสยาสน์: ช่วยให้นอนหลับ เจริญอาหาร 1.2) ยาทำลายพระสุเมรุ: ฟื้นฟูอาการกล้ามเนื้ออ่อนแรง แก้มจุกเสียด ลมอัมพฤกษ์อัมพาต ลมปัตฆาต 1.3) ยาทัพยาธิคุณ: ภาวะหลอดเลือดและเส้นประสาทส่วนปลายผิดปกติ อาการชาและปวดเมื่อย 1.4) ยาไฟอาวุธ: ลมจุกเสียด ปวดมวนท้อง 1.5) ยาแก้สั่นขมวดกร่อนแห้ง: ท้องผูก มือชาเท้าชา ปวดศีรษะ หน้ามืดวิงเวียน จุกเสียดท้องแน่นหน้าอก 1.6) ยาอัคคินิวคณะ: แก้อคลื่นเหียนอาเจียน ที่เกิดจากการย่อยอาหารผิดปกติ 1.7) ยาแก้ลมเนาวนารีวาโย: แก้มเนาวนารีวาโย, แก้มปลายปัตคาคตสัญญาณ 4 หลัง 1.8) ยาแก้ลมขึ้นเบื้องสูง: แก้อาการของลมขึ้นเบื้องสูง คือ กลุ่มอาการปวดศีรษะ 1.9) ยาแก่นอนไม่หลับ/แก้ไข้ผอมเหลือง: แก้อาการนอนไม่หลับ อาการตัวอ่อนเพลียไม่มีแรง 1.10) ยาอัมฤตย์โอสถ: แก้มกษัย อาการเรื้อรังจากความเสื่อมของร่างกาย ทำให้ตึงเมื่อยล้ากล้ามเนื้อ เบื่ออาหาร 1.11) ยาอโกลยสาลี: แก้อโรคลม บรธาอาการจุกเสียดแน่น 1.12) ยาแก้ลมแก้เส้น: แก้มในเส้น บรธาอาการปวดกล้ามเนื้อที่มีอาการมือเท้าชา/อ่อนแรง 1.13) ยาไฟสาลี: แก้อโรคลม บำรุงร่างกาย อายุวัฒนะ
-----	--

	<p>1.14) ยาทาริตีดีดวทวารหนักและโรคผิวหนัง: รักษาหัวริดสีดวงทวารหนักที่อักเสบ รักษาโรคผิวหนัง เช่น เรื้อนกลาก เรื้อนมูลก</p> <p>1.15) ยาน้ำมันสนันไตรภพ: แก้กษัยเหล็ก เจ็บตึงถึงยอดอก กินอาหารไม่ได้</p> <p>1.16) ยาแก้โรคจิต: ลดความวิตกกังวล ลดความเครียด ช่วยให้นอนหลับได้ง่ายขึ้น</p> <p>1.17) ยาน้ำมันกัญชา (ตำรับหอมเตชา) 10 ml: ช่วยให้นอนหลับ ช่วยให้เจริญอาหาร แก้อาการปวดท้อง และแก้โรคนิบาตลูกนก</p> <p>1.18) ยาน้ำมันกัญชาทั้ง 5 (สูตรรับประทาน) อภัยภูเบศร 5 ml: ช่วยให้นอนหลับ ช่วยให้เจริญอาหาร แก้อาการปวดท้อง และบรรเทาอาการปวดเรื้อรัง</p> <p>1.19) ยาน้ำมันกัญชาทั้ง 5 (สูตรใช้ภายนอก) อภัยภูเบศร 30 ml: เรื้อนกลากหรือเรื้อนมูลก ตะไคร้พิษ และบรรเทาอาการปวดเรื้อรัง</p> <p>2) ภาวะที่แพทย์/แพทย์แผนไทย/แพทย์แผนไทยประยุกต์ เห็นสมควรได้รับการรักษาด้วย ตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมและน้ำมันกัญชาทางการแพทย์แผนไทย</p> <p>3) ผู้ป่วยมีสัญญาณชีพและอาการทางคลินิกคงที่ (vital signs stable & clinically stable)</p> <p>4) มีการรับรู้และสติสัมปชัญญะดี สามารถสื่อความหมายได้เข้าใจ</p>
(2)	<p>Care manager มีบทบาทหน้าที่</p> <ol style="list-style-type: none"> ประเมินและคัดกรองผู้ป่วยตามข้อบ่งใช้และข้อจำกัดการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์ ทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย ตามข้อ (1) และ (3) หรือประสานงานระหว่างคลินิกกับแพทย์เจ้าของไข้ พิจารณาส่งผู้ป่วยเข้าคลินิกกัญชาแผนปัจจุบัน หรือคลินิกกัญชาแผนไทย (โดยพิจารณาตามข้อบ่งใช้และข้อจำกัดการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์ของแผนปัจจุบันและแผนไทย) หากผู้ป่วยมีข้อจำกัดการใช้ตามข้อ (3) ให้พิจารณาส่งรักษาด้วยวิธีการอื่นๆ
(3)	<p>ข้อจำกัดการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์</p> <p>ข้อจำกัดการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์ ทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ข้อจำกัดการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน¹ <ol style="list-style-type: none"> ผู้ที่มีประวัติแพ้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการสกัดกัญชา ซึ่งอาจเกิดจากส่วนประกอบอื่นๆ และ/หรือสารที่เป็นตัวทำละลาย (solvent) ที่ใช้ในการสกัด ผู้ที่มีอาการรุนแรงของ unstable cardio-pulmonary disease (angina, peripheral vascular disease, cerebrovascular disease และ arrhythmia) หรือมีปัจจัยเสี่ยงของโรคหลอดเลือดหัวใจ ผู้ที่มีอาการโรคจิตมาก่อน หรือมีอาการของโรคอารมณ์แปรปรวน (concurrent active mood disorder)³ หลีกเลี่ยงการใช้ในสตรีมีครรภ์ สตรีที่ให้นมบุตร รวมถึงสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่ไม่ได้คุมกำเนิด หรือสตรีที่วางแผนว่าจะตั้งครรภ์

	<p>หมายเหตุ: ทั้งนี้ควรคำนึงถึงข้อควรระวังอื่นๆ ในการใช้สารสกัดกัญชา ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การสั่งใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาที่มี THC เป็นส่วนประกอบในผู้ป่วยที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี เนื่องจากผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นส่งผลต่อสมองที่กำลังพัฒนาได้ ดังนั้นผู้สั่งใช้ควรวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นก่อนการสั่งใช้ผลิตภัณฑ์จากกัญชา 2) ผู้ที่เป็นโรคตับ 3) ผู้ป่วยที่ติดสารเสพติด รวมถึงนิโคติน หรือเป็นผู้ดื่มสุราอย่างหนัก 4) ผู้ใช้ยาอื่นๆ โดยเฉพาะยากลุ่ม opioids และยากล่อมประสาท อาทิ benzodiazepines 5) ผู้ป่วยเด็กและผู้สูงอายุ เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลทางวิชาการมากเพียงพอในสองกลุ่มนี้ กระบวนการ metabolism ของผู้สูงอายุจะช้ากว่า จึงดูเหมือนว่ามีการตอบสนองต่อกัญชาได้สูงกว่า ดังนั้นการใช้จึงควรเริ่มต้นในปริมาณที่น้อยและปรับเพิ่มขึ้นช้าๆ <p>2. ข้อจำกัดการใช้ตำรับยาจากกัญชาทางการแพทย์แผนไทย²</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้ป่วยที่มีประวัติแพ้กัญชาและส่วนประกอบอื่นๆ ในตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมอยู่ 2) ผู้ป่วยโรคเรื้อรังขั้นรุนแรงหรือไม่สามารถคุมอาการได้ เช่น โรคหัวใจที่ยังมีอาการกำเริบเป็นระยะๆ โรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ เป็นต้น 3) ผู้ป่วยที่มีภาวะการทำงานของตับและไตผิดปกติ 4) ผู้ป่วยที่มีภาวะทางคลินิกอื่นๆ ซึ่งแพทย์ให้ความเห็นว่าจะป็นอันตรายต่อผู้ป่วย 5) ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ผู้ที่มีไข้ และผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (เฉพาะตำรับที่เป็นข้อห้าม) 6) ผู้ป่วยโรคติดต่อร้ายแรง หรือผู้ป่วยโรคติดเชื้อในระยะแพร่กระจาย 7) ผู้ป่วยที่มีประวัติโรคจิตเวช ได้แก่ โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคอารมณ์สองขั้ว และมีอาการจิตเวชดังกล่าว (ทั้งนี้ควรปรึกษากับจิตแพทย์)³ 8) ผู้ป่วยที่ติดสารเสพติด รวมถึงนิโคติน หรือเป็นผู้ดื่มสุราอย่างหนัก 9) ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่มีฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง เช่น ยานอนหลับ และยาต้านการชัก รวมทั้งแอลกอฮอล์ หรือสิ่งที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่
(3.1)	<p>คลินิกกัญชาแผนปัจจุบัน</p> <p>(3.1.1) ประเมินความเหมาะสมของการใช้⁴</p> <p>Care manager: ประเมินความเหมาะสมของการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์ โดยการคัดกรองความเสี่ยงและตรวจร่างกาย ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คัดกรองความเสี่ยงทุกครั้ง ได้แก่ อาการจิตเวช โรคประจำตัว ยาที่มีปฏิกิริยาต่อกัญชา 2) ตรวจร่างกายและส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ: V/S, BP, CBC, SCr/GFR, AST/ALT และอื่นๆ ทุก 1-3 เดือน หรือตามดุลยพินิจของแพทย์ 3) ประเมินติดตามผลผู้ป่วยด้วยเครื่องมือต่างๆ เช่น UPDRS-8 ในผู้ป่วยพาร์กินสัน, TMSE ในผู้ป่วยสมองเสื่อม, palliative performance scale (PPS)/ Edmonton Symptom Assessment System (ESAS) ในผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง, pain scale ในผู้ป่วยที่มีอาการปวด, จำนวนครั้งที่ชัก (กรณีโรคลมชัก), ความรุนแรงของโรคทุกครั้งที่ตรวจ

	<p>(3.1.2) วินิจฉัยและสั่งจ่ายสารสกัดกัญชา โดยแพทย์แผนปัจจุบัน:⁴</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ตรวจสอบข้อบ่งใช้ ข้อห้ามใช้ รวมทั้งยาที่อาจเกิดอันตรกิริยาระหว่างยา (drug interaction) 2) วินิจฉัย สั่งจ่ายสารสกัดกัญชาทางการแพทย์แก่ผู้ป่วย (ในแต่ละครั้งไม่ควรเกินปริมาณที่ใช้สำหรับ 30 วัน⁵) และให้คำแนะนำเกี่ยวกับปริมาณยาที่ใช้ และปรับขนาดยาอย่างเหมาะสมที่สุด ซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยได้รับผลในการรักษาโรคที่ดีและลดอาการและเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ให้เหลือน้อยที่สุด ตามข้อกำหนด/ข้อบ่งใช้/การใช้ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์เฉพาะโรคและภาวะที่ใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์ในคู่มือคำแนะนำการใช้กัญชาทางการแพทย์ของกรมการแพทย์
<p>(3.2)</p>	<p>คลินิกกัญชาแผนไทย</p> <p>(3.2.1) ประเมินความเหมาะสมของการใช้²</p> <p>Care manager: ประเมินความเหมาะสมของการใช้ตำรับกัญชาทางการแพทย์ โดยการคัดกรองความเสี่ยงและตรวจร่างกาย ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) คัดกรองความเสี่ยงจากประวัติ ได้แก่ อายุน้อยกว่า 18 ปี วางแผนตั้งครรภ์ V/S unstable โรคติดต่อร้ายแรง/ผู้ป่วยโรคติดเชื้อในระยะแพร่กระจาย โรคไตรุนแรง (Scr > 2.0 มก./ดล. และ/หรือ BUN > 40 มก./ดล.) ความผิดปกติของค่าอิเล็กโทรไลต์ที่รุนแรง ประวัติโรคจิตเวช³ ได้แก่ โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคอารมณ์สองขั้ว ไม่รับรู้และไม่มีความสติสัมปชัญญะ ไม่สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ 2) ประเมินชีพจรและการตรวจทางการแพทย์แผนไทย 3) ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ (ตามดุลยพินิจของแพทย์/แพทย์แผนไทย/แพทย์แผนไทยประยุกต์): ตรวจ methamphetamine, CBC, ตรวจค่าการทำงานของไต (BUN และ creatinine), ตรวจค่าการทำงานของตับ (AST และ ALT), ตรวจค่าอิเล็กโทรไลต์ในเลือด (blood electrolyte) เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยมีภาวะหรืออาการดังต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - มีอายุมากกว่า 60 ปี - มีภาวะไตวายเรื้อรังตั้งแต่ระยะ 3 (CKD stage III) ขึ้นไป - มีภาวะตับอักเสบ (hepatitis) ที่ค่า AST ALT ขึ้นมากกว่า 2 เท่า - ในกรณีมีภาวะหัวใจเต้นผิดปกติ อาจพิจารณาส่ง EKG ก่อน 4) ประเมินติดตามผลผู้ป่วยด้วยเครื่องมือต่างๆ เช่น palliative performance scale (PPS), Edmonton Symptom Assessment System (ESAS) เป็นต้น <p>(3.2.2) วินิจฉัยและสั่งจ่ายตำรับยากัญชา โดยแพทย์แผนไทย/แพทย์แผนไทยประยุกต์:²</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ตรวจสอบข้อบ่งใช้ ข้อห้ามใช้ รวมทั้งยาที่อาจเกิดอันตรกิริยาระหว่างยา (drug interaction) 2) วินิจฉัย สั่งจ่ายตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมและน้ำมันกัญชาทางการแพทย์แผนไทย และให้คำแนะนำเกี่ยวกับปริมาณยาที่ใช้ และปรับขนาดยาอย่างเหมาะสมที่สุด ซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยได้รับผลในการรักษาโรคที่ดีและลดอาการและเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ให้เหลือน้อยที่สุด ตามข้อกำหนดการใช้ตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมและน้ำมันกัญชาทางการแพทย์แผนไทยของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
<p>(3.3)</p>	<p>รักษาด้วยวิธีอื่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งต่อผู้ป่วยเข้ารับการรักษาตามความเหมาะสม เช่น คลินิกโรคเฉพาะทาง เป็นต้น 2. ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา

<p>(3.1.3) Informed Consent, ใบ ยส.5 (3.2.3)</p>	<p>แพทย์และผู้ป่วยจะต้องวางแผนการรักษาร่วมกัน โดยผู้ป่วยจะต้องทราบข้อมูลก่อนการรักษา ด้วยสารสกัดกัญชาอย่างละเอียดทั้งประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น แล้วจึงลงนามยินยอม อย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร (informed consent) โดยให้เก็บในเวชระเบียน 1 ชุด และให้ผู้ป่วยเก็บไว้ 1 ชุด และใบ ยส.5 เก็บไว้ที่เภสัชกรผู้รับผิดชอบ ตามแบบฟอร์มในภาคผนวก 7.3, 7.4 และ 7.5</p>
<p>(3.1.4) จ่ายยาโดยเภสัชกร/ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยที่มีใบอนุญาตด้านเวชกรรมไทย/ (3.2.4) เภสัชกรรมไทย/แพทย์แผนไทยประยุกต์^{2,4}</p>	<p>1. ตรวจสอบการสั่งยาของแพทย์ในใบสั่งยา 2. จ่ายยาแก่ผู้ป่วย (ในแต่ละครั้งต้องไม่เกินปริมาณที่ใช้สำหรับ 30 วัน⁵) พร้อมทั้งให้คำแนะนำ การใช้ยาทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทยอย่างละเอียดกับผู้ป่วยและญาติหรือผู้ดูแลผู้ป่วย 3. ติดตามบันทึกอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้กัญชาทางการแพทย์</p>
<p>(4)</p>	<p>ติดตามประเมินผล (คลินิกกัญชาแผนปัจจุบัน)^{4,5}</p> <p>1. นัดหมายและติดตามประเมินผลการรักษาต่อเนื่องทุกราย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ติดตามและประเมินผลข้างเคียงหลังรับยาภายใน 3 วัน ผ่านทางโทรศัพท์หรือระบบออนไลน์ 2) ติดตามประเมินผลลัพท์และผลข้างเคียงการรักษาและ F/U ภายใน 1 เดือน ที่คลินิกกัญชาฯ และบันทึกผลการประเมินทุกครั้ง 3) หากพบว่าใช้แล้วอาการไม่ดีขึ้น ไม่มีประสิทธิผล ไม่ได้ประโยชน์ตามที่มุ่งหวังภายใน 4-12 สัปดาห์ ให้หยุดการรักษาด้วยกัญชา โดยค่อยๆ ปรับลดขนาดยาลง⁵ <p>2. กรณีเกิดภาวะแทรกซ้อนและอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ให้ลดหรือหยุดใช้สารสกัดกัญชา/ตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสม/น้ำมันกัญชาทางการแพทย์แผนไทย และพบแพทย์เพื่อรักษาหรือพิจารณาส่งต่อผู้ป่วยให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในกรณีที่เป็น <u>และต้องรายงานภาวะแทรกซ้อน/ผลข้างเคียงจากการใช้ยา</u> โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สถานพยาบาลทุกแห่งที่ได้รับอนุญาตจำหน่าย/ครอบครอง ต้องรายงานการสั่งใช้กัญชาทางการแพทย์และรายงานความปลอดภัยจากการใช้กัญชาทางการแพทย์ ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ในรูปแบบของ special access scheme (SAS) monitoring program ผ่านระบบ Health Product Vigilance Center (HPVC) online 2) สำหรับสถานพยาบาลสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข รายงาน 2 ระบบ คือ ระบบ HPVC online ในรูปแบบของ SAS monitoring program ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และระบบ C-MOPH ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข <p>3. กรณีไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนและอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาและมีอาการดีขึ้น ให้ผู้ป่วยมาพบแพทย์ตามนัดที่คลินิกเพื่อปรับลดขนาดยาหรือยุติการส่งจ่ายสารสกัดกัญชา (รายละเอียดแนวทางการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับผลข้างเคียงจากการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาในภาคผนวก 6)</p> <p>4. หากสิ้นสุดการรักษาให้แจ้ง อย. ทราบภายใน 30 วัน และให้ผู้ดูแลผู้ป่วยส่งคืนกัญชาทางการแพทย์ที่เหลืออยู่แก่สถานพยาบาล เพื่อพิจารณาดำเนินการทำลายหรือใช้ประโยชน์กับผู้ป่วยรายต่อไป⁵</p>

	<p>ติดตามประเมินผล (คลินิกกัญชาแผนไทย)²</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นัดหมายและติดตามประเมินผลการรักษาต่อเนื่อง โดยนัดผู้ป่วยทุกๆ 1-2 สัปดาห์ เพื่อติดตามอาการและประเมินอาการทางคลินิกเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการรักษา 2. หากพบความผิดปกติ/อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ส่งต่อให้แพทย์แผนปัจจุบันพิจารณาทำการรักษา 3. หากไม่พบความผิดปกติและอาการดีขึ้น ให้ดำเนินการดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) ปรับการรักษา โดยการปรับการจ่ายยาสมุนไพรตำรับต่างๆ และ/หรือปรับการทำหัตถการอื่นๆ ตามความเหมาะสม อาทิ การนวด ประคบ พอก หรือ แช่วสมุนไพร เป็นต้น 2) ให้คำแนะนำ/ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ดื่มน้ำสะอาดอย่างน้อย 8-10 แก้ว/วัน - ควรหลีกเลี่ยงการรับประทานของหมักดอง อาหารสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร - หลีกเลี่ยงการบริโภคเนื้อสัตว์ เครื่องในสัตว์ หรืออาหารที่ย่อยยาก - แนะนำเรื่องอื่นๆ เช่น การรักษาความสะอาด การสวดมนต์ นั่งสมาธิ การคลายเครียด เป็นต้น <p>และประเมินผลการรักษาอีกครั้งหากผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นให้สิ้นสุดการรักษา ทั้งนี้หากดำเนินการตาม 1) และ 2) แล้ว อาการผู้ป่วยยังไม่ดีขึ้น ให้ส่งต่อให้แพทย์แผนปัจจุบันพิจารณาทำการรักษา</p>
--	---